

Sökning och källkritik med hjälp av Dyntaxa

I artikeln "Arternas folkbokföring" av Anna-Maria Wrempe från ArtDatabanken i Bi-lagan nr 3 2012 kan du läsa om den svenska databasen Dyntaxa som håller reda på alla svenska arter. Databasen som är gratis och öppen för alla ger oss möjlighet att använda samma aktuellt uppdaterade information som de professionella biologerna! Och med denna möjlighet får vi ett verktyg för att värdera information från andra källor. Här följer instruktioner till hur man söker och använder information via Dyntaxa och tips på en övning där Dyntaxa används för att kritiskt granska information om arters systematik från andra källor.

Text: Ammie Berglund

Sökning i Dyntaxa

Databasen Dyntaxa (www.dyntaxa.se) är ett utmärkt verktyg för att hitta rätt bland artnamn och komma rätt från början. Genom en enkel sökfunktion där det går bra att använda svenska namn får man en träfflista att välja vidare ifrån. Med sökning på "räv" får man 125 träffar med alla arter

som har ett namn där rävar ingår - allt från rävriska till rödräv. I träfflistan väljer du den typ av rävar du var intresserad av. Vi väljer rödräv som exempel.

Artens taxonomi visas som en hierarki (se nedan). Till höger högst upp visas aktuell status för arten under "Svensk förekomst" och nederst en utbredningskarta för arten i Sverige. Under "Mer info om taxon" kan man klicka på direktlänkar till sökning på den valda arten i rekommenderade databaser. Man kan även klicka på länkar som leder till sökning på korrekt artnamn i svenska wikipedia och via google (ger engelska wikipediaartiklar som högt rankade sökträffar).

Taxonomisk hierarki

Rot: [Biota](#) (Liv)
Rike: [Animalia](#) (djur)
Stam: [Chordata](#) (ryggsträngsdjur)
Understam: [Vertebrata](#) (rygggradsdjur)
Klass: [Mammalia](#) (däggdjur)
Ordning: [Carnivora](#) (rovdjur)
Underordning: [Canoidea](#) (hundartade rovdjur)
Familj: [Canidae](#) (hunddjur)
Släkte: [Vulpes](#)
Art: *Vulpes vulpes* (rödräv)

Svensk förekomst

Svensk förekomst: Reproducerande
Svensk invandringshistoria: Spontan
invandrad/förekommande
Rödlistekategori: Livskraftig (LC)

Mer info om taxon

[GBIF](#)
[Encyclopedia of Life](#)
[Biodiversity Heritage Library](#)
[PESI](#)
[Fauna Europea](#)
[Bilder \(Artportalen\)](#)
[Wikipedia](#)
[Google](#)

Utbredningskarta

□ Saknas
□ Osäker
□ Tillfällig
□ Utdöd
■ Bofast

Källkritik med Dyntaxa

Ett sätt att använda en professionell databas så som Dyntaxa är att låta eleverna jämföra information de hittar i den databasen med den de finner i böcker eller på Internet. Man kan exempelvis ge i uppgift att ta fram en taxonomisk hierarki för en art med hjälp av Wikipedia (som är en resurs som många elever använder sig av) och med hjälp av Dyntaxa och låta eleverna jämföra resultatet.

Vi provar med ett exempel: pepparriska. Öppna Dyntaxa (www.dyntaxa.se) och skriv "pepparriska" i sökfönstret och klicka på "enter" eller på förstoringsglasat till höger. Träfflistan för pepparriska innehåller en träff. Vi väljer arten genom att klicka på det svenska namnet i träffrutan. Sidan med information om arten visar korrekt vetenskapligt namn (*Lactarius rufus*) och ger den aktuella taxonomiska hierarkin för arten. Resultatet visas i tabellen nedan. I tabellen finner du även den taxonomiska information som gavs om pepparriska i två wikipediaartiklar som söktes fram i början av september 2012.

Taxonomisk nivå	Dyntaxa	Wikipedia.se	Wikipedia.en
Domän (domain)	ej angiven	Eukaryoter	ej angiven
Rike (kingdom)	Svampar (Fungi)	Svampar (Fungi)	Fungi
Stam (division/ phylum)	Stam: Basidiomycota	Division: Basidiomycota	Division: Basidiomycota
Klass (class)	Agaricomycetes	Basidiomycetes	Agaricomycetes
Ordning (order)	Russulales	Russulales	Russulales
Familj (family)	Russulaceae	Russulaceae	Russulaceae
Släkte (genus)	<i>Lactarius</i>	<i>Lactarius</i>	<i>Lactarius</i>

Jämförelsen visar att taxonomisk tillhörighet för pepparriska upp till och med ordning är lika i de tre källorna. Däremot är klass och underklass (Basidiomycetes och Hymenomycetes) inte helt aktuella i svenska wikipedia i jämförelse med informationen i Dyntaxa. Den nuvarande taxonomin förordar att pepparriskan ingår i klassen Agaricomycetes i stammen Basidiomycota. Om man i Dyntaxa klickar på länken till sökmotorn google hittar man som första träff artikeln om pepparriskan i engelska wikipedia (eftersom google-sökningen görs med det latinska artnamnet). I taxonomin där anges korrekt klass (Agaricomycetes). Slutsatsen man kan dra av denna lilla jämförelse är att det är

Pepparriska (*Lactarius rufus*) efter höstregn i Uppsala. Den för riskor så karaktäristiska mjölksaften syns som vita droppar under hatten på den främre svampen.

viktigt att jämföra informationen man hittar i en källa med någon annan oberoende datakälla. Här har vi jämfört wikipedia med Dyntaxa. En annan typ av jämförelse är att titta på vad som står i någon svampflora. Information i tryckta böcker har ju som brist att informationen inte kan uppdateras kontinuerligt. Där har ju wikipedia en stor fördel i och med att alla som vill bidra till innehållet kan hjälpa till och uppdatera. Och här har ju eleverna hittat en professionel databas att hämta relevant information ifrån. De skulle alltså kunna bidra till arbetet med att öka kvaliteten på informationen i wikipedia.

Intressant nog så är informationen i den svenska wikipediaartikeln ändrad den 30 september. Man kan följa wikipedia-artiklarnas historik genom att klicka på fliken "Visa historik". Det är aktören "Lsj" som uppdaterat informationen om pepparriskans taxonomi.

För många mer eller mindre okända organismgrupper finns i stort sett inga svenska wikipedia-artiklar. Om man ger i uppgift är att ta reda på information om en arts systematik för en sådan grupp så kan ju ett uppdrag bli att författa en sådan. Mer om hur man kan använda wikipedia i undervisningen i kommande artiklar!